

Slimību profilakses un kontroles centrs

Poliomiēlīts

Poliomiēlīts ir akūta smaga infekcijas slimība, ko izraisa poliovīruss. Tas sagrauj nervu šūnas, kas aktivizē muskuļus, tādējādi var iestāties smaga neatgriezeniska paralīze vai pat nāve.

Lai gan vakcinācijas rezultātā Latvijā un lielākajā daļā pasaules valstu poliomiēlīts ir izskausts, vakcinācija pret šo bīstamo infekciju turpinās, jo pastāv vīrusa ieviešanas risks no dažādām Āzijas un Āfrikas valstīm. Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (PVO) datiem pēdējo 12 mēnešu laikā poliomiēlīta gadījumi, kurus izraisīja savvaļas poliomiēlīta vīruss tika reģistrēti Afganistānā un Pakistānā, savukārt poliomiēlīta gadījumi, kurus izraisīja dzīvas vakcīnas poliovīrusa derivāti (cVDPV) – dzīvas poliovīrusa vakcīnas celmi, kuriem notikušas ģenētiskās mutācijas, ilgu laiku cirkulējot vidē un nepietiekami imunizētajā populācijā – tika reģistrēti Nigērijā, Kongo Demokrātiskā Republika, Sīrijā, Somālijā un Papua-Jaungvinejā (**skatīt tabulu**, atjaunota 25.02.2020.).

Kurš var saslimt ar poliomiēlītu?

- Pret poliomiēlītu nevakcinēti cilvēki, no kuriem visuzņēmīgākie ir bērni vecumā līdz 5 gadiem.
- Cilvēki, kuri nav saņēmuši pilnu vakcinācijas kursu atbilstoši Vakcinācijas kalendāram.
- Pieaugušie, kuri kopš pēdējās vakcinācijas nav veikuši balstvakcināciju (atkārtotu vakcīnas ievadīšanu).

Kā var inficēties ar poliomiēlītu?

Infekcijas avots ir slims cilvēks vai cilvēks, kuram netiek novērotas slimības pazīmes, bet kurš ir infekcijas izraisītāja nēsātājs. Poliovīruss izdalās no organisma ar fekālijām un augšējo elpceļu izdalījumiem.

Vīruss viegli izplatās, ja poliomiēlīta slimnieks vai nēsātājs neievēro personīgo higiēnu un ar nemazgātām rokām pēc tualetes apmeklējuma aizskar koplietošanas priekšmetus, piesārņo pārtiku, ūdeni.

Poliomiēlīta vīruss izplatās arī gaisa pilienu ceļā (slimniekam runājot, klepojot, šķaudot).

Kādi ir poliomiēlīta simptomi?

Slimības simptomi parasti parādās apmēram 7-10 dienu laikā pēc inficēšanās, taču var parādīties arī no trešās līdz pat 35 dienai pēc inficēšanās.

Visbiežāk infekcija norit bez simptomiem, 25% gadījumu infekcijai raksturīgi nespecifiski simptomi – drudzis, galvassāpes, slikta dūša, vemšana, sāpes vēderā un / vai kakla sāpes.

Kādas ir infekcijas sekas?

Vīruss var izplatīties no gremošanas trakta uz centrālo nervu sistēmu un izraisīt meningītu (smadzeņu apvalku iekaisumu) vai retos gadījumos paralīzi (1% gadījumu) nervu bojājumu rezultātā. Poliomiēlīta izraisītas sekas var būt akūta šļauganā paralīze ar raksturīgu progresējošu ekstremitāšu muskuļu vājumu, kas var attīstīties līdz paralīzei. Tā ir vissmagākā poliomiēlīta komplikācija, jo var izraisīt neatgriezenisku invaliditāti vai nāvi.

Ja Tev pēdējā laikā ir bijis ceļojums uz teritorijām, kurās poliomiēlīts nav pilnībā izskausts, vai pastāv aizdomas, ka esi inficējies, parādies poliomiēlīta vīrusam raksturīgiem simptomiem, nekavējoties jāvēršas pie ārsta!

Kā diagnosticē poliomiēlītu?

Poliomiēlītu diagnosticē, veicot izmeklējamā materiāla (fekāliju parauga) klīnisko pārbaudi slimības izraisītāja klātbūtnes noteikšanai.

Kāda ir poliomiēlīta ārstēšana?

Pret poliomiēlītu nav medikamentu. Saslimšanas gadījumā ārstēšanas mērķis ir mazināt slimības izraisīto simptomu smagumu.

Kā neraslimt?

Efektīvākā aizsardzība pret saslimšanu ar poliomiēlītu ir vakcinācija atbilstoši Vakcinācijas kalendāram vai pirms došanās ceļojumā uz poliomiēlīta skarto valsti.

Vakcinācijas kalendārā ir iekļauta vakcīna pret poliomiēlītu bērniem kombinēto vakcīnu sastāvā atbilstoši bērna vecumam: pamatvakcinācija – 2, 4, 6 mēnešos un balstvakcinācija – 12–15 mēnešos, 7 gadu vecumā.

Ceļotājiem pirms došanās uz teritorijām, kurās tika reģistrēti poliomiēlīta gadījumi (saistībā ar to, ka epidemioloģiskā situācija mainās, jāseko līdzi aktuālākai PVO informācijai – **skatīt tabulu**) jābūt vakcinētiem pret poliomiēlītu:

- iepriekš nevakcinētām personām vajadzīgs pilns pamatvakcinācijas kurss – trīs potes (otrā tiek veikta 1–2 mēnešus vēlāk pēc pirmās potes un trešā – 6–12 mēnešus vēlāk pēc otrās potes);
- vakcinētiem cilvēkiem, kuri iepriekš (vairāk nekā pirms 12 mēnešiem) saņēmuši trīs vai vairāk vakcīnas devas, jāsaņem vēl viena poliomiēlīta vakcīnas deva (balstvakcinācija).

Vakcinējoties pret poliomiēlītu pirms infekcijas skartās teritorijas apmeklēšanas, var izmantot kombinētās vakcīnas atbilstoši vecumam, konsultējoties ar ārstu, t. sk. pieaugušo vakcinācijai var izmantot kombinēto vakcīnu pret difteriju, stingumkrampjiem un poliomiēlītu. Pieaugušo vakcinācija pret poliomiēlītu nav apmaksāta no valsts budžeta līdzekļiem, un tas ir maksas pakalpojums.

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – 66016001. Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst. 17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti. Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē **www.spkc.gov.lv**, kā arī pie sava ģimenes ārsta.

©SPKC 2016. Visas tiesības rezervētas.